

Innst. S. nr. 48

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:91 (2003-2004)

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen om å oppheve forbudet mot tigging

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen har den 18. juni 2004 fremmet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å oppheve forbudet mot tigging, i tråd med forslag fra Straffelovkommisjonen."

I begrunnelsen for forslaget vises det til at man den siste tiden har sett at politiet har benyttet seg av de "sovende" bestemmelsene mot tigging i lov om Løsgjængerer, Betleri og Drukkskabb for å fjerne tiggere fra gatene i Oslo. Hele loven, med unntak av to bestemmelser som overføres til straffeloven og alkoholloven, foreslås opphevet av Straffelovkommisjonen. Både i kommisjonens arbeid og i lovkommentaren heter det at loven om ordinær tigging ikke lenger har praktisk betydning. Dersom det er mer aggressiv og truende tigging det er snakk om, så påpeker både kommisjonen og lovkommentaren at dette vil rammes av bestemmelser i straffeloven.

De fleste tiggerne i Oslo er rusavhengige, og mange venter på en behandlingsplass. For de fleste vil alternativet til tigging være kriminalitet og prostitusjon for å finansiere rusmisbruket. Å bøtelegge tiggerne er lite hensiktsmessig og vil bare bidra til å forverre situasjonen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lede-

ren Trond Helleland, Linda Cathrine Hofstad og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Harald Espelund, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til det fremlagte forslaget fra representanten Thorkildsen om å oppheve forbudet mot tigging. Komiteen viser også til Justisdepartementets brev til komiteen av 1. november 2004. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til Justisdepartementets brev der det opplyses at departementet om kort tid vil sende et forslag på høring om å oppheve løsgjengerloven. Komiteen er enig i at mange av løsgjengerlovens bestemmelser ikke lenger har særlig praktisk betydning. Komiteen mener de nærmere vurderinger av hvilke bestemmelser som eventuelt skal videreføres i andre lover, bør avvente til departementet har avsluttet sitt arbeid.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er fornøyd med at statsråd Dørum ønsker en gjennomgang av løsgjengerlovens bestemmelser med sikte på å fjerne deler av dem. De fleste tiggerne i Oslo, hvor løsgjengerloven er blitt tatt mest aktivt i bruk, er rusavhengige, og mange venter på en behandlingsplass. For de fleste vil alternativet til tigging være kriminalitet og prostitusjon for å finansiere rusmisbruket. Å bøtelegge tiggerne er lite hensiktsmessig og vil bare bidra til å forverre situasjonen for mennesker som sliter tungt fra før. Dette medlem mener at utfordringene knyttet til tigging primært må møtes med positive tiltak som satsing på bo- og behandlingstilbud, bedret økonomi for uføre og gjeldstyngede mv. Aggressiv og truende oppførsel har politiet uansett de nødvendige hjemler for å kunne takle. Dette medlem mener det er svært viktig at politiet og myndighetspersoner behandler rusmisbrukere og

tiggere på en skikkelig måte, fordi deres framgangs-
måte trolig vil ha effekt på hvordan andre behandler
denne utsatte gruppa.

Komiteen foreslår på denne bakgrunn at Doku-
ment nr. 8:91 (2003-2004) vedlegges protokollen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene
fra Høyre og Kristelig Folkeparti, er bekymret for den
utvikling man ser i "profesjonell" tiggning drevet av
store og små markedsaktører på oppdrag for mer eller
mindre gode formål. Ofte går store deler av det innsam-
lede beløp til innsamlers administrasjon og utbytte.
Dette kan på sikt ramme dem som bedriver hederlig
innsamlingsvirksomhet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittsparti-
partiet og Sosialistisk Venstreparti ser
behovet for å rydde opp i forhold vedrørende tiggning og
andre måter å samle inn penger på. I tillegg til å vurdere
obligatorisk registrering ved innsamling av en viss
størrelse, er disse medlemmer bekymret for at
enkelte eldre og mennesker med ulike sykdommer kan
komme til å havne i situasjoner som oppleves som
svært ubehagelige. Det har blant annet vært eksempler
på at enkeltpersoner har opplevd kontakten med dem
som utøver innsamlinger som truende. På denne bak-
grunn ber disse medlemmer om at Regjeringen
vurderer tiltak for å sikre at så ikke skjer, herunder at
dersom en person skal gi et beløp på mer enn kr 1 000,
så skal dette bekreftes skriftlig av giver før det hele er
å anse som en avtale mellom giver og innsamler.

På denne bakgrunn fremmer komiteens fler-
tall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig
Folkeparti, følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å fremlegge for
Stortinget forslag til obligatorisk registrering av inn-
samlinger av en viss størrelse i innsamlingskontrollen,
krav til hvor stor del av det innsamlede beløp som skal
gå til formålet med innsamlingen, samt andre forhold
som berører regelverket for innsamlinger."

Komiteens medlemmer fra Høyre og
Kristelig Folkeparti viser til forslaget om obli-
gatorisk registrering av innsamlinger av en viss stør-
relse. Disse medlemmer er kjent med problemstil-
lingen, men er bekymret for at en obligatorisk
registrering kan bli kostnadskrevende og tungvint for
små og seriøse aktører som driver innsamling til velde-
dige formål. Etter disse medlemmers oppfatning
er problemstillingen heller ikke relevant i forbindelse
med behandlingen av forslaget i Dokument nr. 8:91
(2003-2004).

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til
dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Dokument nr. 8:91 (2003-2004) - forslag fra stor-
tingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen om å opp-
heve forbudet mot tiggning - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen vurdere å fremlegge for
Stortinget forslag til obligatorisk registrering av inn-
samlinger av en viss størrelse i innsamlingskontrollen,
krav til hvor stor del av det innsamlede beløp som skal
gå til formålet med innsamlingen, samt andre forhold
som berører regelverket for innsamlinger.

Oslo, i justiskomiteen, den 24. november 2004

Trond Helleland
leder

Ingjerd Schou
ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 1. november 2004

Dokument nr. 8: 91 (2003-2004): Forslag fra stortingsrepresentant Inga Marte Thorkildsen om å oppheve forbudet mot tigging

Jeg viser til justiskomiteens brev 19. oktober 2004. I brevet ber komiteen om departementets syn på forslaget i Dokument nr. 8:91 (2003-2004), samt departementets vurdering av om organisasjoners pengeinnsamlinger kan oppfattes som tigging etter lov 31. mai 1900 nr. 5 om Løsgjængerer, Betleri og Drukenskap (løsgjengerloven).

1. Departementets syn på forslaget i Dokument nr. 8: 91 (2003-2004)

Forslaget i Dokument nr. 8:91 (2003-2004) lyder:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å oppheve forbudet mot tigging, i tråd med forslag fra Straffelovkommisjonen."

Forbudet mot vedvarende tigging går frem av løsgjengerloven § 11. Strafferammen er inntil 2 måneders fengsel. Dersom tiggingen er truende, rammes forholdet av § 13. Her er strafferammen inntil 3 måneders fengsel.

Straffelovkommisjonen foreslår i NOU 2002:4 Ny straffelov å oppheve løsgjengerloven § 11. Kommisjonen mener at ordinær tigging ikke bør være straffbar. Kommisjonen foreslår også å oppheve løsgjengerloven § 13, fordi bestemmelser i straffeloven rammer forholdet (jf. gjeldende straffelov §§ 222, 227 og 270 og kommisjonens utkast til ny straffelov §§ 20-1 (ordensforstyrrelse), 26-10 (hensynsløs atferd), 32-1 til 32-3 (bedrageri) og etter omstendighetene 26-8 og 26-9 (trusler)).

Etter mitt syn har tiden løpt fra mange av bestemmelsene i løsgjengerloven. Jeg vil derfor om kort tid sende på høring et forslag om å oppheve loven. I høringsbrevet vil departementet gå gjennom hvilke bestemmelser som bør oppheves, hvilke som bør flyttes til andre lover, samt drøfte om det bør overlates til kommunene å regulere i politivedtektene enkelte av de handlingene som i dag er straffbare etter løsgjengerloven. På denne bakgrunn vil jeg ikke nå fremme forslag om å oppheve forbudet mot tigging, men se spørsmålet i sammenheng med forslaget om å oppheve hele løsgjengerloven.

2. Organisasjoners pengeinnsamlinger og forholdet til løsgjengerloven

Løsgjengerloven § 11 lyder:

"Den, som betler til sedvane, eller som gjentagne ganger betler paa et almindelig befærdet eller for almindelig færdsel bestemt sted eller gaaende fra hus til hus, straffes med fængsel indtil 2 maaneder, hvis han ikke fældes efter § 4.

Paa samme maate straffes den, som anvender andre til saadant betleri for sig eller tillater nogen under hans forsorg staaende umyndig at gjøre sig skyldig deri."

Bestemmelsen rammer tigging ("betling") som skjer vanemessig eller gjentatte ganger. Selv om lovens ordlyd ikke direkte krever at tiggingen skal skje med sikte på forsørgelse, taler etter departementets syn bakgrunnen for at loven ble gitt, for at det er mennesker som tigger til seg selv eller sine - oftest som en levevei - som i første rekke omfattes. Bestemmelsene ble gitt for å begrense omfanget av omstreiferi (se bl.a. Ot.prp. nr. 2 (1898-99) side 1). Slik departementet ser det, er det i utgangspunktet ikke nærliggende å se organisasjoners innsamling av penger som betling i løsgjengerlovens forstand. Straffebud tolkes normalt slik at de ikke rammer forhold som det ikke har vært meningen å kriminalisere. Departementet presiserer for ordens skyld at spørsmålet - så vidt vites - ikke har vært vurdert av domstolene.

I samme retning trekker løsgjengerloven § 15 første og annet ledd, som lyder:

"Den, som ved falske foregivender søker at tilvende sig eller andre gaver eller understøttelse eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller fængsel indtil 3 maaneder.

På samme maate straffes den, som skaffer sig eller andre utilbørlig vinding ved bruk av midler, som er indsamlet i velgjørende eller almenntilbringende øiemed."

Bestemmelsen strafflegger for det første innsamling av gaver eller understøttelse som skjer ved falske foregivender. I saken referert i Rt. 1940 side 183 ble en mann dømt etter § 15 for å ha samlet inn penger til "trengende" med falsk innsamlingsliste og uberettiget stempel (slike handlinger bedømmes i dag som bedrageri, jf. straffeloven § 270). Videre rammes den som skaffer seg vinning ved bruk av midler som er samlet inn til gode formål (slike handlinger kan straffes som underslag, jf. straffeloven § 255). Løsgjengerloven §§ 11 og 15 sett i sammenheng forutsetter etter departementets syn at innsamling av midler til veldedige formål ikke rammes av loven.

Jeg kan for øvrig opplyse at organisasjonene selv har dannet stiftelsen Innsamlingskontrollen. Stiftelsens formål er å ivareta allmennhetens interesser i at innsamlinger til humanitære, kulturelle og religiøse formål m.v. organiseres og gjennomføres på en betryggende måte og at forvaltningen av midlene er forsvarlig.

Målsettingen er at publikum på sikt vil være varsome med å støtte ukjente organisasjoner som driver innsamlingsvirksomhet uten å være registrert i Innsamlingskontrollen. Øvrige opplysninger finnes på <http://www.innsamlingskontrollen.no>.

